

ODBORU DIREKTORA i izvršnom direktoru Marina A.D., Bar

Datum: 15.05.2023.godine

**Preporuke Revizorskog Odbora
– Izvještaj revizora za 2022.godinu–**

Revizorski odbor je održao sastanak sa eksternim revizorom dana 21. aprila 2023.godine, a dana 13.04.2022. godine je primljen nacrt izvještaja sa mišljenjem nezavisnog revizora. RO je dao primjedbe na nacrt izvještaja revizora i iste prosljedio stručnim službama Društva. Najvažnija primjedba se odnosila na konstataciju Društvo se nije pridržavalo ove računovodstvene politike i nije vršilo rezervisanja za sudske sporove ". U izmijenjenom nacrtu izvještaja data je izmijenjena formulacija: „Društvo nije vršilo rezervisanja za sudske sporove imajući u vidu procjene uspješnosti u sporovima od strane advokata”.

Revizor je krajem aprila 2023.godine, dostavio izvještaj i izdao mišljenje sa rezervom. Izvještaj je Revizorskom odboru prosljeđen početkom maja 2023.godine. U vezi sa tim skrećemo pažnju na sledeće:

- Kao što je to bio slučaj i prethodnih godina revizor je izdao mišljenje sa rezervom jer nije riješen **problema vlasništva** lučkog zemljišta i infrastrukture koje pripada Državi, zbog čega vrijednost imovine Društva nije objektivno iskazana u finansijskim izvještajima. Imamo saznanja da je Luka Bar riješila problem vlasništva lučkog zemljišta i infrastrukture;
- Investicije u toku čija je vrijednost na dan 31.12.2022.godine EUR 8.721.478 odnosi se na objekat marine koji je nedovršen ali se u velikoj mjeri koristi dugi niz godina (možda i 15). Ako pretpostavimo da je preostali korisni vijek ovog objekta 77 godina (kao i poslovne zgrade i radionice) onda bi **godišnji trošak amortizacije bio podcijenjen** za EUR 115.378 (napomena: *ne radi se o tačnom obračunu već o aproksimaciji*). Imajući u vidu ove činjenice treba razmotriti obustavu isplate dividende, dok se pritanje isknižavanja imovine ne riješi, jer je finansijski rezultat vjerovatno (precijenjen), ne samo u 20221 i 2022. godini, nego i u prethodnim godinama, zbog toga što je trošak amortizacije podcijenjen.
- **Procjena imovine je izvršena 2004.** godine ili ranije (2001) kada je izvršeno izdvajanje imovine iz Prekoškeanske plovidbe. Jedini način da se uradi test obezvrijeđenja imovine (MRS 36) je da se izvrši procjena imovine. Procjene se ne moraju vršiti svake godine već kada postoje indikatori obezvrijeđenja. Imajući u vidu činjenicu da je u toku krize koje je zahvatila svijet 2008.godine došlo do značajnog pada cijena nekretnina to je morao biti indikator da se izvrši test obezvrijeđenja. Ne treba pominjati uticaj COVID 19, kao i uticaj trenutnog sukoba u istočnoj Evropi. Čak i da nije bilo ovih događaja sama činjenica da je poslednja procjena izvršena prije 20 godina govori u prilog činjenici da je procjenu potrebno izvršiti. Novodimo primjer EPCG koja se odlučila za isti metod naknadnog vrednovanja osnovnih sredstava: *“Nekretnine, postrojenja i oprema se naknadno iskazuju po fer vrijednosti, zasnovanoj na periodičnim, u skladu sa MRS najmanje trogodišnjim, a najviše petogodišnjim, procjenama vrijednosti koje vrše nezavisni procjenitelji, umanjenoj*

za kasniju amortizaciju". Prilikom procjene je potrebno preispitati politiku naknadnog mjerenja nekretnina po fer vrijednosti i eventualnog vraćanja na mjerenje po istorijskom trošku, jer je metod fer vrijednosti skuplji i komplikovajiji za primjenu. Ovo pitanje treba razmotriti sa procjeniteljima i revizorima, koji će eventualno biti angažovani tokom 2022.godine. Procijenjeni korisni vijek zgrade toplane je 150 godine (Strana 14 Izvještaja revizora) što smatramo da je nerealno visoko. Procjena imovine, ako bi se izvršila, bi se mogla iskoristiti i za rješavanje problema vlasništva nad zemljištem i infrastrukturom.

- **Sudski sporovi – rezervisanja:** Rezervisanja za sudske sporove koji se vode protiv Društva nijesu obračunata/knjižena na dan 31.12.2022.godine jer je, po procjenama uspjeha u sporu, vjerovatnoća da će sporovi biti riješeni u korist Društva veća od 50%. Iz korespondencije sa revizorom se može zaključiti da su po njihovom viđenju procjene uspjeha u sporu pristrasne u korist Društva.

Ako je vjerovatnoća da će sudski spor biti izgubljen veća nego da neće onda je potrebno obračunati rezervisanje. U praksi se to može sprovesti na način da ako je vjerovatnoća da spor biti izgubljen >50% onda je potrebno obračunati rezervisanja. Tokom 2023.godine RO je pomogao u izradi tabelarnog pregleda u kojem će advokat za svaki spor procijeniti očekivani ishod (i izraziti procentualno), jer se jedino na osnovu toga može odrediti treba ili ne treba izvršiti rezervisanje. Revizorski odbor je napravio pregled sudskih sporova u excelu i zatražio od sekretara Društva da advokati izvrše procjenu uspjeha u sporu i istu prikažu na način pogodan za obračun potrebnih rezervacija.

- Revizor nas je informisao da će izdati tzv. **Management Letter** - odnosno pismo sa preporukama.
- **Ispravka vrijednosti potraživanja** - Za aktivne sporove, odnosno sporove koje Društvo vodi radi naplate svojih potraživanja je relevantno da li su ispravke vrijednosti za ova potraživanja adekvatno obračunate. Po izjavi revizora ispravka vrijednosti je korektno obračunata i ista se obračunava za potraživanja koja su starija od 365 dana. Pomenuta je i mogućnost primjene MSFI 9, što treba komunicirati sa budućim revizorom. Revizorski odbor sugeriše da se razmrti mogućnost obračuna ispravke na sledeći način: ispravka se obračunava u procentu od 25% za kašnjenja preko 90 dana, 50% za kašnjenja preko 180 dana, 75% za kašnjenja preko 270 dana i 100% za kašnjenja preko 365 dana.
- **Odloženi porez** – Marina A.D., Bar ne obračunava odloženi porez. Ovo pitanje manje važno od rješavanja pitanja vlasništva nad lučkim zemljištem i infrastrukturom. Svakako da bi bez procjene imovine ovaj obračun bio nerealan.
- **Prijava poreza na dobit** – RO nije izvršio uvid u Prijavu poreza na dobit Društva ali je izvršio pregled Napomene 12 u kojoj je prezentiran obračun poreza na dobit. Potrebno je preispitati postupanje u budućnosti u vezi troškova koji nijesu nastali u svrhe obavljanja poslovnih djelatnosti koji su na dan 31.decembar 2022.godine iznosili EUR 2.700 (31.decembar 2021.godine EUR 3.050), jer isti uvećavaju poresku osnovicu. Ovi troškovi se odnose na plaćanja sindikatu i sponzorstva. Troškovi koji se odnose na marketing i koji

povećavaju prihode Društva su prihvatljivi. Stavka u Prijavi poreza na dobit u iznosu od EUR 18.689 na dan 31.decembar 2022.godine (EUR 25.991 na dan 31.decembar 2021.godine), se odnosi na otpis spornih potraživanja i takode uvećava poresku osnovicu. Mora se voditi računa da se za sve klijenti koji kasne sa plaćanjem pokrene postupak prinudne naplate kako bi ovi troškovi ispravke vrijednosti/otpisa potraživanja bili poreski priznat trošak.

Revizorski odbor:

1. Biljana Aničić-Nikolić, predsjednik
2. Miroslav Vuković, član
3. Rifat Agović, član

